

Stanowisko nr 2/2024 Prezydium Polskiej Akademii Nauk z dnia 19 marca 2024 r. w sprawie finansowania instytutów naukowych PAN w 2024 r.

Prezydium Polskiej Akademii Nauk wyraża rozczarowanie skalą zwiększenia finansowania instytutów naukowych PAN, zapowiedzianą przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wieloletnie niedofinansowanie instytutów uniemożliwia ich rozwój oraz doprowadziło do zapaści finansowej części z nich.

Z pisma Ministra Nauki z dn. 22.02.2024 (nr DBF-WFSN.9701.72024.AA), skierowanego do prof. dr. hab. Marka Konarzewskiego, prezesa PAN, i do prof. dr. hab. inż. Tadeusza Burczyńskiego, przewodniczącego Rady Dyrektorów Jednostek Naukowych PAN, wynika, że jedyną dodatkową kwotą, jaką Ministerstwo zamierza przekazać instytutom PAN w 2024 r. jest 180 mln zł.

Uważamy, że kwota ta jest dalece niewystarczająca. Instytuty miałyby z niej z jednej strony pokryć konieczne bieżące koszty utrzymania potencjału badawczego, z drugiej zaś zrekompensować zaplanowane podwyżki płac pracowników naukowych, które wynikają z Rozporządzenia Ministra Nauki z dn. 15 lutego 2024 (Dziennik Ustaw RP z dnia 21 lutego 2024, poz. 235) oraz art. 91a Ustawy o PAN.

Należy zauważyć, że kwota 180 mln zł stanowi 20,5% sumarycznej kwoty subwencji przyznanej instytutom PAN w roku 2023. Tymczasem w oparciu o Komunikat Ministra Nauki z dnia 23.02.2024 r. szacujemy, że subwencje dla uczelni publicznych zwiększą się średnio o 26,5%. Sytuacja ta przeczy zasadzie równego traktowania instytucji naukowych oraz deprecjonuje instytuty naukowe PAN, które oceniane przez międzynarodowe rankingi (np. Nature Index) klasyfikowane są najwyższej ze wszystkich polskich instytucji naukowych.

Niedoceniając roli i znaczenia PAN, a w szczególności jej instytutów naukowych, wpłynie na obniżenie znaczenia i prestiżu naukowego Akademii oraz przyczyni się do zaprzepaszczenia dotychczasowego dorobku naukowego. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się instytuty przynależne do Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN, które z uwagi na swoją specyfikę mają ograniczone możliwości finansowania swojej działalności ze środków spoza subwencji MNiSW.

W wyjątkowo trudnej sytuacji finansowej znajduje się Międzynarodowy Instytut Mechanizmów i Maszyn Molekularnych PAN (IMol PAN), któremu wbrew racjonalnym zasadom oceny jednostek naukowych, po zaledwie kilkumiesięcznej działalności naukowej przyznano kategorię C. Do okresu przeprowadzenia kolejnej ewaluacji jakości

działalności naukowej apelujemy o przyznanie IMol PAN kategorii B+, analogicznie do powoływania nowych przedmioto-dyscyplin w czasie trwającej ewaluacji.

W związku z przytoczonymi powyżej argumentami zwracamy się o zwiększenie środków finansowych na skompensowanie wzrostu kosztów utrzymania potencjału badawczego instytutów oraz na pokrycie obligatoryjnego wzrostu płac wynikających z rozporządzenia Ministra Nauki co najmniej do 27% dotychczasowej sumarycznej subwencji, tak jak to jest w przypadku uczelni wyższych.

Prezydium PAN popiera zaproponowany przez Radę Dyrektorów Jednostek Naukowych PAN sposób podziału przyznanych środków finansowych, polegający na proporcjonalnym zwiększeniu subwencji poszczególnych jednostek. Jednocześnie Prezydium apeluje o zwiększenie budżetu Kancelarii PAN, który jest rozłączny z budżetem instytutów naukowych PAN w części przeznaczanej na pokrycie zwiększonych potrzeb finansowych pomocniczych jednostek naukowych PAN, nieposiadających osobowości prawnej.

Prezydium PAN apeluje również o utworzenie programu wspierającego doskonałość naukową instytutów PAN, analogicznego do inicjatywy doskonałości dla uczelni wyższych (IDUB).

Prezes Polskiej Akademii Nauk

MAREK KONARZEWSKI